

Писац открива лаж

Мр Слободан Јауковић

(Приказ књиге Патрика Бесона *Против клеветника Србије*)

Књигу Патрика Бесона¹ *Против клеветника Србије* („Октоих“, Подгорица, 1995), литерарно виђење кризе на простору претходне Југославије, а посебно у бившој Босни и Херцеговини, има смисла представити из неколико разлога: тренутно су ретки аутори који покушавају да југословенску ратну драму прикажу изван већ прописаног шематизма по законима циљане медијске кампање; писац је веома добар познавалац француских и европских, али и наших културно-политичких прилика; у тој књизи – збирци прича, открива се испод литерарног слоја сасвим недвосмислена политичка дијагноза узрока сукоба.

Књига се састоји из седам кратких прича, у којима се аутор обраћа читаоцу путем свог бриљантног пародијског стила, једне велике персифлаже и низа крокија личности и догађаја.

Аутор сасвим јасно препознаје „да финансијски, индустријски и политички интереси гоне невине народе да се узајамно мрзе и разарају...“. Он веома често наводи примере потурања великих светских ратних пожара на местима на којима се неко усуди да дигне главу и супротстави се глобалним интересима суперсила и светског мега-капитала. Најновији светски пожар је ратни пожар подметнут претходној Југославији и један је у низу потурених пожара још од краја Другог светског рата. Тако је, на пример, према аутору, настао и исламски фундаментализам као хипертрофисана и ретроградна реакција на гушење еманципаторских потенцијала арапског света: „Политика великих сила током последњих деценија била је искључиво: хотимично, организовано и понављано понижавање арапског света. Исламски фундамен-

¹ Патрик Бесон рођен је 1956. године у Паризу. Тај писац средње генерације објавио је низ романа, приповедака, есеја и драма за које је добио више угледних награда, од којих је најзначајнија „Велика награда за роман“ (за роман „Дара“, 1985) Француске академије.

Бесон је боравио више пута у Југославији и постао је поуздан познавалац наших прилика. Отац му је био Рус, а мајка Хрватица. С изразитим нервом за политичка питања, од рана је припадао француској левици и изузетан је познавалац француске културне сцене.

тализам је очекивани резултат те политике, коме се могло надати. Арапима, од којих је све узето, нарочито част, не преостаје ништа сем религије и, наравно, будући да имају једино њу, они је злоупотребљавају“.

Даље, за Бесона нема никакве сумње у то који је непосредан политичко-међународноправни узрок распада Југославије: „Немачка признаје Хрватску и Словенију 23. децембра 1991. То је ратни изазов против Југославије... У одлучној и убилачкој акцији која се састојала у једностраном признавању независности Хрватске и Словеније – као кад би Бретању и Нормандију, пошто се одвоје од Париза, одмах признали Уједињено Краљевство и Шпанија, а затим и остала ЕЕЗ – не треба видети само већ одавно потврђену жељу Немаца да претворе далматинску обалу у једну германску Азурну обалу, већ такође, и поготову, потајну и дивљу решеност да се наплате Европи за педесет година војне окупације и политичке срамоте... Изгинули који се данас гомилају у Босни носе печат *Made in Germany*. Ко је агресор у Босни? Берлин. Биће други Нирнбершки процес, кунем се у то, а Хелмут Кол ће на њему бити главни оптужени“. На том месту се уочава нападна сличност с редовима исписаним у књизи највећег живог лингвисте Американца Ноама Чомског *Шта то хоће Америка?* (Институт за политичке студије, Београд, 1994): „Мислим да у правном смислу постоје веома чврсте основе да се суди сваком америчком председнику од другог светског рата наовамо. Сви они су лично били тешки ратни злочинци или су посредно учествовали у ратним злочинима“.

На шта Бесон даље указује? Сада лако уочавамо један феномен који важи за многе интелектуалне кругове на Западу, па и код нас: фасцинирани моћу, ти кругови су спремни да рационализују у основи злочиначко понашање према сваком ко не дели ту фасцинацију, ко дигне главу, ко и на најудаљенији начин испољава самосвест слободе – одатле је, наравно, само корак до рационализације линча. Али Бесон, очигледно нефасциниран том фасцинацијом, принципијелно не подноси линч, па логички саркастично закључује: „...мрзим једноумље, нарочито кад је то једноумље уперено против неког. Кад већина људи каже да се неком особом не треба дружити, онда је она за дружење јер већина људи није за дружење. Чиста математика. У лову на вештице, наћи ћете ме на страни вештице, нарочито ако је згодна – јер је она невина. На страни онога кога оптужују, у сваком случају“. Могло би се рећи да су ти редови јасно практично упутство за држање људи који претендују на интелектуално поштење.

Пошто изузетно добро познаје француску културно-политичку сцену, аутор у наше недоумице око „држања Француске“ уноси нешто више светла: „Како је дошло дотле да се већина Француза наведе да толико мрзи један франкофони, да не кажемо франкофили народ, хришћански и савезнички, да не кажемо пријатеља наше земље у два највећа сукоба у XX веку?... Информација, а поготову дезинформација, суделују у вештини ратовања откако је Троја заузета захваљујући

Одисејевом коњу – и подједнако је узалудно шокирати се због лажи за време рата као и осуђивати кишу што пада у време мира. Медијску победу босанских муслимана над Србима треба као такву поздравити. Организована од стране две агенције за 'паблик рилејшн' из Вашингтона, то је била сјајна муњевита кампања, достојна најлепших наполеоновских епопеја, која је све ухватила на брзину... Неки су зафрктали, од срамоте или од гнева. Докрајчили су их дискретно, телевизијски брзо. Било је одлучено, утврђено као истинито, озакоњено: Добро је било на страни босанских муслимана, а зло на страни Срба... Ово виђење тога сукоба пола а ла Бабар (Бабар је слонче из дечјих сликовница), а пола а ла Рамбо данас провлађује како по париским салонима тако и по периферијским становима.“

Као да је некада славна послератна француска интелектуална левица фатално болесна. Левица која је громогласно дизала глас, и то у форми реторике класне борбе, левица која је осудила колонијализам и експлоатацију, левица која је непоткупљивошћу стекла светску славу, сада ћути. А ко говори? Говоре бивши левичари маоисти: Филкенкрот, Леви, Брикнер, Гликсман итд., који су наједном фасцинирани људским правима и хуманитарним недоумицима; они који су смислили нешто што би се могло назвати инстант-етиком, која се лако препознаје попут: ово се више не може трпети и посматрати скрштених руку; убијања, конц-логори, силовања, етничко чишћење – нешто се мора одмах учинити! А шта? Бацити бомбе на зле – Србе! Такво умиривање сопствене савести због изневеравања личних идеала и прихватања „бити-у-центру-пажње“ пошто-пото поприма карикатуралне облике, које Бесон представља с иронијском какоћом: „Између хуманитараца је оштра конкуренција... Хуманитарци ће бити њих неколицина који су спавали са Босном... Свет хуманитараца се углавном састоји од 'бегунаца', мушкараца и жена који хоће да побегну од самих себе, који беже од садашњице да би се склонили у несрећу другог“. Бесон то каже за своје Французе, а ми лако, просто неком врстом емпиријске екстраполације, закључујемо на сличну популацију мешетара, анонимуса, интелектуалних бескичмењака и осталих који паразитирају на нашој несрећи, а долазе, као и ти Бесонови, из Немачке, Енглеске, Холандије, Италије...

Ако тај аутор нема јефтиног разумевања за своје сународнике, зашто би имао за наше сународнике у Паризу и њихово држање? Шта се десило? „А онда су париски Срби пропали у земљу. Они, тако храбри на Равној гори, нашли су се изгубљени на Сен-Жермен-де-Преу. Једно је добити у стомак куршум од непријатеља, али сасвим друго кад вам мајка опали шамар, поготову пред светом. Децу Париза, Србе, почели су да грде.“ Дакле, десна, очигледно десна давнашња антикомунистичка емиграција као да има осећање стида „пред светом“ у Паризу којем се не допада као некад, без остатка; такво држање тананом аналитичару Бесону не промиче.

Наравно, разоткривају се и монструозне медијске игре иза сцене. Бесон је исувише добро упознат са самом анатомијом медијског делова-

ња, па су пародијско-ироничне опаске око перцепције наше кржаве стварности од стране просечног француског ТВ-гледаоца и читаоца прави мали филигран из персифлаже. Ређају се демаскирања потурања злочина, силовања, конц-логора, уз напомену да је прва пресна лаж већ имала разорно дејство, јер: „Те исправке и побијања неће избрисати ону истиниту а ипак лажну слику коју је пренела ИТН, што је и сама дефиниција слике“.

Или, када један француски „хуманитарац“ који шверцује оружје буде ухапшен, па потом у затвору са 105 падне на 94 килограма, Бесон каже: „Тих једанаест кила узетих Ле Туу тешко ће оптеретити суд који ће француско јавно мњење убудуће имати о Србији“.

Иако је књига *Против клеветника Србије* збирка прича састављених од крокија и цртица, повезаних надахнутим иронично интонираним ткивом, читалац ће, вероватно, имати утисак да се ради о писцу пријатељу који искрено жали што је његовом пријатељу срушена кућа, кућа за коју зна да је била просперитетно домаћинство, домаћинство додуше с размирицама, али таквим да су се могле превазићи да се нису умешали моћни којима је та кућа одувек на путу. То је, наравно, метафора приказивача, а Бесон то каже опором и неувијено: „Некакав безначајни немачки адвокат, од кога се ништа није тражило, задовољио се тиме да озакони одлазак Хрватске и Словеније. Проблеми су настали са деобом босанског намештаја“.

Чини се да је Патрик Бесон југоносталгичар. У најбољем смислу те речи.